

ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

УДК 346.6:368(477+061.1ЄС)

Н. М. ВНУКОВА,
доктор економічних наук, професор, завідувач
кафедри управління фінансовими послугами
Харківського національного економічного уні-
верситету імені Семена Кузнеця

АДАПТАЦІЯ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ З УРАХУВАННЯМ НОРМ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

У статті проаналізовано напрями адаптації нормативного регулювання ринку страхових послуг відповідно до законодавчих вимог ЄС. Відзначено місце пруденційного нагляду в системі державного регулювання страхової діяльності. Розглянуто можливості впровадження вимог до платоспроможності страхових компаній України на основі Директиви ЄС Solvency II. Розглянуто досвід інших країн щодо запровадження пруденційного нагляду.

Ключові слова: адаптація нормативного регулювання, страховий ринок, норми права ЄС, пруденційні нормативи, Solvency II.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження полягає в активізації євроінтеграційних процесів та необхідності реорганізації національного страхового ринку для забезпечення страховиками належної якості послуг. У розвинених країнах світу страховий ринок розвивається паралельно з пріоритетними галузями економіки і функціонує під впливом синергії. В Україні ринок страхових послуг розвинутий недостатньо. Піднесення страхування дозволить не тільки підвищити стійкість ринку фінансових послуг, але й стимулюватиме подолання кризи в економіці.

Функціонування та стан розвитку страхового ринку є важливим фактором для розвитку соціально-економічної сфери, між тим використання все більш складних фінансових інструментів підвищує ризик діяльності страхових компаній.

Провідним фактором безпечного страхування, за визначенням польських науковців, є платоспроможність страховика, яка відзначається рівновагою між його активами і зобов'язаннями [1]. Цьому сприятиме введення пруденційних нормативів за стандартами регулювання в ЄС [2].

Згідно з Концепцією запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами в Україні пруденційний нагляд – це система наглядових процедур державними регуляторами за дотриманням фінансовою установою пруденційних правил, яка дозволяє зменшити наглядове наванта-

ження на фінансові установи, діяльність яких не несе загрози невиконання зобов'язань перед наявними клієнтами, і посилити наглядові процедури за установами, діяльність яких є чи може бути загрозою для виконання таких зобов'язань [3].

Перспективним завданням є регулювання страхового ринку з урахуванням норм законодавства країн ЄС. Питання адаптації норм функціонування ринку страхових послуг до норм права ЄС в Україні залишається відкритим.

Метою є теоретичне обґрунтування і пошук напрямів адаптації регулювання ринку страхових послуг до норм законодавства Європейського Союзу. Відновлення та подальший розвиток українського страхового ринку в умовах євроінтеграції потребують доповнення існуючої законодавчої бази у сфері страхування постановами та директивами ЄС, у зв'язку з чим Верховна Рада України розробила проект змін до Закону України «Про страхування» [4].

Об'єктом дослідження є економіко-правові аспекти регулювання ринку страхових послуг.

Аналіз останніх досліджень. Слід відзначити недостатній рівень наукових досліджень щодо напрямів адаптації українського законодавства у сфері страхового ринку до норм законодавства Європейського Союзу. Це поодинокі статті, серед яких слід відзначити польського дослідника Р. Пукалу [1; 5], українських науковців М. В. Мниха [6], Т. А. Говорушко [7] та ін.

Виклад основного матеріалу. Запровадження умов для поступової інтеграції України до ринку ЄС передбачено в додатку до розділу «Фінансові послуги» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [8]. У ЄС встановлено спеціальні директиви, які регулюють ринок фінансових послуг та його учасників. Щодо ризикового страхування в Європейському Союзі діє перелік директив, які розглядають загальні принципи організації різних його видів [9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18].

У сучасних умовах глобалізації, а також з точки зору необхідності в Україні адаптувати вітчизняне законодавство в різних сферах економіки до норм Європейського Союзу важливим постає питання адаптації норм регулювання страхових ринків як інфраструктурної складової функціонування товарних ринків до змін в економіці.

Аналіз нормативно-правової бази країн ЄС показує, що Європейським співтовариством у теперішній час створено критерії регулювання страхового ринку за такими напрямками: страхові послуги, страхове посередництво, страховий нагляд, захист прав споживачів, ліквідація страхових компаній та їх платоспроможність.

Ще 1994 р. Україна взяла на себе зобов'язання поступового приведення національного законодавства у відповідність до законодавства ЄС у визначених сферах, зокрема у сфері страхування [19]. Питання щодо формування ефективної моделі державного регулювання страхової діяльності в Україні відповідають Реформі фінансового сектору України [20], Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012–2017 роки [21].

Проте основні засади побудови та регулювання вітчизняної системи страхування потребують аналізу досвіду розвинених європейських країн.

При дослідженні позитивних і негативних аспектів, можливостей та загроз для страхового ринку України при вступі до ЄС слід зазначити, що створення нормативно-правової бази, адаптованої до норм ЄС (адаптація законодавства України до законодавства ЄС та гармонізація вітчизняних технічних стандартів із світовими та європейськими), є пріоритетним напрямом на шляху до ефективної інтеграції до ЄС [22].

Для аналізу позитивних та негативних сторін членства в ЄС, визначення пріоритетних варіантів вирішення проблем, пов'язаних із загрозами, застосовано метод SWOT-аналізу [23; 24]. На його основі зроблено висновок, що адаптація нормативного регулювання страхового ринку України до норм ЄС стане стимулом для реалізації потенційних можливостей, створення стабільного вітчизняного законодавства, розбудови страхового ринку відповідно до

європейських стандартів якості надання страхових послуг. Однак зазначені варіанти необхідно структурувати та визначити пріоритетність їх вирішення.

Страховий ринок України перебуває на етапі формування, поступово адаптуючись під вимоги європейського та світового ринків. Для цього українському страховому ринку необхідно підключатися до зарубіжного страхового досвіду та змінювати власні моделі функціонування. Одним із таких варіантів є співпраця України у сфері страхування з країнами ЄС. Разом з тим необхідно враховувати загрози, які стримують курс на євроінтеграцію та гальмують розвиток страхового ринку [24]. Це, зокрема, складність розрахунків щодо визначення показника необхідного платоспроможного капіталу; недостатність кваліфікованих фахівців, які можуть трансформувати українську звітність до МСФЗ; неспроможність кожної страхової компанії мати необхідну для даного процесу систему програмного забезпечення та ін.

В умовах глобалізації економіки державне регулювання страхової діяльності передбачає захист інтересів споживачів страхових послуг, підтримку національних страховиків та інших професійних учасників.

Саме із цієї причини в розвинутих країнах світу приділяють велику увагу впровадженню пруденційного страхового нагляду, який є складовою загальної системи нагляду, що проводять органи, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг. Він базується на регулярному проведенні оцінки загального фінансового стану страховика, результатів діяльності системи та якості управління нею, дотриманні обов'язкових нормативів та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами.

Пруденційний страховий нагляд передбачає встановлення вимог до фінансової стабільності страховиків, що покликана сприяти ефективному й стабільному функціонуванню страхового ринку у звичайний час і управляти ситуацією при виникненні загрози фінансової кризи. Основою пруденційного страхового нагляду є пруденційні нормативи.

Основним міжнародним документом, що регламентує пруденційний нагляд, є Директива Європейського Парламенту та Ради № 2009/138/ЄС від 25 листопада 2009 р., щодо заснування та здійснення діяльності зі страхування та перестрахування (Solvency II) [18].

Структура Solvency II складається з трьох Pillar [6; 25]: I Pillar – це фінансові вимоги: оцінка активів і пасивів; розрахунок вартості капіталу; технічні резерви; мінімальний капітал платоспроможності (MCR); очікуваний капітал платоспроможності (SCR); стандартна і внутрішня модель; кореляція

і диверсифікація; II Pillar – це контроль і нагляд: процес нагляду (SRP); внутрішня оцінка ризиків (ORSA); система управління ризиками; власні капітали; capital Add-On; нагляд над групами; III Pillar – це ринкова дисципліна: прозорість; публічність інформації; інформація щодо системи управління ризиками (зовнішня і внутрішня); інформація для акціонерів; ризики, пов'язані з репутацією; фактор конкуренції.

Провідними вимогами Директиви є управління організацією, ризиками, поточна самооцінка ризиків та фінансової безпеки, внутрішній контроль та аудит, аутсорсинг згідно зі статтями 11–12. Значне місце приділяється стрес-тестуванню, вимоги до капіталу для страхових компаній non-life, 3,2 mln euro, life, 2,2 mln euro, для перестрахових – 3,2 mln euro. При оцінці платоспроможності розраховуються два показники: необхідного платоспроможного капіталу та розміру ліквідних активів, які не є резервами [26].

Перехід на Solvency II є переходом до економічної, побудованої на ризику, моделі регулювання. Цей процес має на меті вдосконалити техніки ризик-менеджменту страховиків, він також повинен створити умови, які б більш точно відображали ризики, що створюються страхувальниками.

Необхідний рівень капіталу може розглядатися як друга лінія захисту платоспроможності страхової компанії та її страхувальників. Перша лінія захисту – безперервне управління ризиком. Якщо проблеми в окремій компанії мають розвиток, вони не можуть бути попереджені за рахунок ризик-менеджменту, тоді потрібен капітал для покриття фінансових втрат, які виникли. З цього випливає, що для органу нагляду для задоволення більш низькою сумою вимог до капіталу при особливому підході до компанії потрібні гарантії, що певне джерело ризику під контролем, його вплив значно знижено, а тому вимоги до капіталу можуть бути нижчими. Тому при схваленні використання компанією вдосконаленого або своєрідного підходу орган нагляду повинен підтвердити, що компанія використовує належні процеси ризик-менеджменту разом з належною структурою звітності.

Поняття «пруденційний нагляд» розглядається як попередній нагляд, що дозволяє реєструвати потенційні можливості ускладнень і проблем у діяльності страхових компаній, який базується на перевірці фінансової звітності [27].

Роль необхідного капіталу – гарантувати споживачам страхових послуг, що у разі несприятливих умов страхові зобов'язання будуть виконані, тобто, незважаючи на ризики, залишиться достатньо активів для покриття технічних резервів.

У теперішній час в Україні платоспроможний капітал розраховується як перевищення фактичного

запасу платоспроможності над нормативним. Так, ст. 30 Закону України «Про страхування» від 07.03.1996 р. №85/96-ВР визначено умови забезпечення платоспроможності страховика [28], що не відображає сучасних вимог ЄС.

При розрахунку платоспроможного капіталу повинна запроваджуватися методологія Solvency II, згідно з якою на першому етапі оцінюється поточний стан ризику та визначається його категорія, після чого оцінюється сукупний ризик [29]. Незважаючи на це, кожна країна ЄС має адаптовану модель регулювання страхової та перестрахової діяльності відповідно до своїх особливостей (див. таблицю).

*Використання Solvency II
при регулюванні страхових та перестрахових
компаній у практиці країн ЄС*

Ліцензування	Фінансові звіти	Платоспроможність
ст. 17, 18	ст. 52, 259	ст. 235
Іспанія		
Умови для отримання ліцензії: прогноз на 3 роки, мінімальний капітал, вимоги до акціонерів	Щорічний, аудиторський та звіт директора страхової компанії, статистична інформація	Відсутність відмінності при розрахунку платоспроможності та відсутність вимог до її запасу
Франція		
Відсутність ліцензування для перестраховиків, постійний нагляд та контроль страхових та перестрахових компаній контролюючим органом	Філії іноземних компаній не підлягають нагляду контролюючих органів, дочірні компанії є окремим видом діяльності перестраховиків	Перестраховики не дотримуються вимог щодо платоспроможності та не повинні покривати технічне забезпечення
Німеччина		
Перестрахові компанії не підлягають ліцензуванню та майже не контролюються відповідними органами	Перестрахові компанії надають такі самі звіти, що й прями страховики, а також інвестиційний звіт	Відсутність встановленого запасу платоспроможності, важливу роль відіграють директиви

На підставі даних таблиці видно, що особливістю використання Solvency II є адаптивність до кожної країни. Такі країни, як Франція та Німеччина, потребують корегування діяльності у сфері перестраховування, адже наявність відповідних органів та постійний контроль за діяльністю перестраховиків захищає власників страхових полісів та бенефіціантів.

тів, на що й спрямована основна мета регулювання і нагляду.

Перевагою українського законодавства над європейським вважається приділення особливої уваги характеру та порядку здійснення страхових виплат. Solvency II хоча встановлює умови для деяких аспектів страхових виплат, проте окрім неї питання регулювання виплат встановлено тільки для кредитних угод.

Для страхових компаній, запас платоспроможності яких значною мірою відрізняється від нормативів Solvency II, нарощувати капітал необхідно поступово, насамперед через зниження ринкового ризику та ризику страхування іншого, ніж страхування життя та здоров'я. Вітчизняні страхові компанії можуть активно використовувати для цього перестраховування.

Практичне значення положень, обґрунтувань і висновків дослідження полягає у можливості його застосування у практичній діяльності страхових ринків: визначення основних засад європейського страхування, характеристика українських нормативно-правових актів та обґрунтування основних переваг та недоліків, узагальнення й порівняння нормативно-правових баз для відповідності поточним вимогам ЄС у сфері страхування.

Висновки. Україна має поступово адаптувати своє законодавство, що регулює страховий ринок, до вимог ЄС. У цьому контексті важливе значення для євроінтеграційних процесів України має прийняття

Концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та Програми розвитку системи пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та персональної професійної відповідальності. Визначено, що у світовій практиці відсутнє усталене регуляторне визначення пруденційного нагляду.

Пріоритетним завданням діяльності фінансових установ є підвищення довіри споживачів до ринків фінансових послуг, зокрема страхових компаній, які мають активніше користуватися банківськими послугами для збереження вартості залучених коштів. Для цього банки мають розробити спеціальні банківські програми для страхових компаній, які передбачатимуть невисокий рівень доходу та ризику, проте сприятимуть збереженню вартості наявних активів. Це не тільки знизить ринковий ризик страховиків в Україні, а й залучить вільні кошти.

Удосконалення системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг позитивно вплине на загальну економічну ситуацію в державі, оскільки відновлення довіри до фінансових установ сприятиме залученню до фінансового сектору заощаджень населення, а належне використання його можливостей для задоволення соціальних потреб громадян – зменшенню навантаження на державні фінанси, що дасть можливість спрямовувати вивільнені ресурси на виконання завдань економічного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пукала Р. (Pukała Ryszard). Финансовая безопасность страховых компаний в соответствии с Директивой ЕС Solvency II. *Развиток рынков финансовых услуг в условиях глобализации*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (29 листоп. 2012 р.). Харків : ХНЕУ, Ексклюзив, 2012. С. 26–28.
2. Internal capital adequacy assessment process: Engaging the business. URL: <http://www.towerswatson.com/en-AU/Insights/IC-Types/Survey-Research-Results/2012/08/Internal-capital-adequacy-assessment-process-engaging-the-business>.
3. Концепція запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та Програма розвитку системи пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами: розпорядж. Держфінпослуг (тепер Нацкомфінпослуг) від 15.07.2010 № 585. URL: <https://www.dfp.gov.ua/197.html?&...>
4. Про внесення змін до Закону України «Про страхування»: Проект Закону України (нова ред.) № 1797 від 19.01.2015. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53637.
5. Пукала Р. Шляхи розвитку страхових ринків країн Східної Європи. *Страхова справа*. 2010. № 3. С. 40–42.
6. Мних М. В. Страхування в Україні в умовах асоційованого членства в Європейському Союзі. *Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації*: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 квітня 2014 р., м. Київ). Київ : Лазурит Поліграф, 2014. С. 217–219.
7. Говорушко Т. А. Проблемні питання реалізації в Україні директиви ЄС Solvency II. *Агроекономіка*. 2014. № 2. С. 20–24.
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf).

9. Директива 2002/92/ЄС Про посередництво у страхуванні. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива%202002_92.pdf.
10. Директива 2008/48/ЄС Про кредитні угоди для споживачів про реалізацію страхових продуктів. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива_2008_48_ua.doc.
11. Директива 2009/103/ЄС Про страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива_2009_103.doc.
12. Директива 2013/34/ЄС Про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти певних типів компаній. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива_2013_34.doc.
13. Директива 2016/97/ЄС Про реалізацію страхових продуктів. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива_2016_97.doc.
14. Директива 77/92/ЄС. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_284.
15. Директива 87/102/ЄС. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_350.
16. Директива 91/674/ЄС Про річну звітність і консолідовану звітність страхових підприємств. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_190.
17. Директива 92/48/ЄС. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_018.
18. Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast) (Text with EEA relevance). URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02009L0138-20140523&from=EN>.
19. Внукова Н. М., Ачкасова С. А., Скорик І. В. Адаптація вимог Solvency II до умов функціонування страхового ринку України. *Фінанси України*. 2013. № 9. С. 76–82.
20. Реформа фінансового сектору України. URL: http://ukrreform.com/presentation_of_reform.
21. Стратегія реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012–2017 роки: розпорядж. Кабінету Міністрів України від 13.10.2012 № 867-р. URL : www.rada.gov.ua.
22. Про затвердження концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та Програми розвитку системи пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами : розпорядж. Держфінпослуг України від 15 лип. 2010 р. № 585. URL: <http://finrep.kiev.ua/>.
23. Забезпечення платоспроможності страхових компаній та їх модернізація на основі європейського досвіду. URL: <http://naub.ua.edu.ua/2014/zabezpechennya-platospromozhnosti-strahovyh-kompanij-ta-jih-modernizatsiya-na-osnovi-jevropejskoho-dosvidu/>.
24. Комплексне порівняльно-правове дослідження окремих аспектів регулювання фінансових послуг в Україні та ЄС. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/fkd/2011_1/part1/4.pdf.
25. Solvency II. URL: http://www.pwc.com/gx/en/insurance/pdf/Solvency_finalproof4.pdf.
26. Solvency II: Main Results of CEA's Impact Assessment. URL: <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Publications/Solvency%20II%20Impact%20Assessment%20FINAL.pdf>.
27. Barth M. Risk-Based Insurance Solvency Regulation in the U. S. Presented at World Bank Contractual Savings Conference Supervisory and Regulatory Issues in Private Pensions and Life Insurance. URL: http://info.worldbank.org/etools/docs/library/157491/contractual2003/pdf/day1/ses3_barth.pdf.
28. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
29. Solvency II: 2014 standard formula exercise guidance notes. URL: <http://www.lloyds.com/~media/Files/The%20Market/Operating%20at%20Lloyds/Solvency%20II/2014%20Quantitative/Solvency%20II%202013YE%20SF%20Guidance%20FINAL.pdf>.

REFERENCES

1. Pukala, R. (Pukała Ryszard). (2012). Finansovaya bezopasnost strakhovykh kompaniy v sootvetstvii s Direktivoy ES Solvency II [Financial security of insurance companies in accordance with EU Directive Solvency II]. *The development of financial services markets in the context of globalization '12*: Zb. mat-v Vseukr. nauk.-prakt. konf. (29 lystopada 2012). – ZB. Mat-to Seakr. Sciences.-pract. Conf. (pp. 26–28). Kharkiv: KhNEU, Ekskliuzyv [in Russian].
2. Internal capital adequacy assessment process: Engaging the business. towerswatson.com. URL: <http://www.towerswatson.com/en-AU/Insights/IC-Types/Survey-Research-Results/2012/08/Internal-capital-adequacy-assessment-process-engaging-the-business> [in English].

3. Kontsepsiia zaprovadzhennia prudentsiinoho nahliadu za nebankivskymy finansovymy ustanovamy ta Prohramy rozvytku systemy prudentsiinoho nahliadu za nebankivskymy finansovymy ustanovamy : Rozporiadzhennia Derzhfinposluzh (teper Natskomfinposluzh) vid 15.07.2010 № 585 [The concept of implementing prudential supervision for non-Bank financial institutions and the Program of development of the system of prudential supervision of non-Bank financial institutions : Regulation of financial services Commission (financial services Commission), of 15.07.2010 № 585]. *dfp.gov.ua*. URL: <https://www.dfp.gov.ua/197.html?&...> [in Ukrainian].
4. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro strakhuvannia»: Proekt Zakonu Ukrainy (nova redaktsiia) № 1797 vid 19.01.2015 [On amendments to the Law of Ukraine “On insurance”, the Draft law of Ukraine (new edition) № 1797 of 19.01.2015]. *w1.c1.rada.gov.ua*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53637
5. Pukala, R. (2010). Shliakhy rozvytku strakhovykh rynkiv krain Skhidnoi Yevropy [Ways of development of insurance markets of Eastern European countries]. *Strakhova sprava – Insurance business*, 3, 40–42 [in Ukrainian].
6. Mnykh, M.V. (2014). Strakhuvannia v Ukraini v umovakh asotsiiovanoho chlenstva v Yevropeiskomu Soiuzi [Insurance in Ukraine in the conditions of associate membership in the European Union]. The insurance market of Ukraine in conditions of financial globalization '12: *II Mizhnar.nauk.-prakt.konf. (10–11 kvitnia 2014, m. Kyiv) – II mezhdunar.Sciences.-pract.Conf. (pp. 217–219)*. Kyiv: Lazuryt Polihraf [in Ukrainian].
7. Hovorushko, T.A. (2014). Problemni pytannia realizatsii v Ukraini dyrektyvy YeS Solvency II [Problematic issues of implementation in Ukraine of the EU Directive Solvency II]. *Ahrosvit – Agrosvit*, 2, 20–24 [in Ukrainian].
8. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta yevropeiskym soiuzom, yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [The Association agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European atomic energy community and their member States, on the other hand]. (n.d.). *www.kmu.gov.ua/kmu*. URL: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf) [in Ukrainian].
9. Dyrektyva 2002/92/YeS Pro poserednytstvo u strakhuvannia [Directive 2002/92/EC of the European Parliament and of the Council of 9 December 2002 on insurance mediation]. *nfp.gov.ua*. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива%202002_92.pdf [in Ukrainian].
10. Dyrektyva 2008/48/YeS Pro kredytni uhody dlia spozhyvachiv pro realizatsiiu strakhovykh produktiv [Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on treaties consumer credit and the abolition of The EC Council Directive 87/102/EEC]. *nfp.gov.ua*. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива_2008_48_ua.doc [in Ukrainian].
11. Dyrektyva 2009/103/YeS Pro strakhuvannia tsyvilnoi vidpovidalnosti po vidnoshenniu do vykorystannia avtotransportnykh zasobiv ta zabezpechennia vykonannia zoboviazan shchodo strakhuvannia takoi vidpovidalnosti [Directive 2009/103/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 on insurance responsibility in relation to the use of motor vehicles and enforcement of obligations under the insurance of such liabi]. *nfp.gov.ua*. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива_2009_103.doc [in Ukrainian].
12. Dyrektyva 2013/34/YeS Pro shchorichnu finansovu zvitnist, konsolidovanu finansovu zvitnist ta poviazani z nymy zvity pevnnykh typiv kompanii [Directive 2013/34/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of companies amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC]. *nfp.gov.ua*. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива_2013_34.doc [in Ukrainian].
13. Dyrektyva 2016/97/YeS Pro realizatsiiu strakhovykh produktiv [Directive 2016/97/EC of the European Parliament and of the Council of 20 January 2016 on the implementation of insurance products]. *nfp.gov.ua*. URL: http://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива_2016_97.doc [in Ukrainian].
14. Dyrektyva 77/92/YeS [Directive 77/92/EEC Council Of The European Communities of 13 December 1976 on regarding measures facilitating the effective implementation of the freedom of establishment and freedom to provide services in respect of activities of insurance agents and brokers (ex ISIC Group 630) and, in particular, transitional measures in respect of such activities]. *zakon4.rada.gov.ua*. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_284 [in Ukrainian].
15. Dyrektyva 87/102/YeS [Directive 87/102/EEC Council Of The European Community of 22 December 1986 on the approximation of laws, regulations and administrative provisions of the member States concerning consumer credit]. *zakon4.rada.gov.ua*. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_350 [in Ukrainian].
16. Dyrektyva 91/674/YeES Pro richnu zvitnist i konsolidovanu zvitnist strakhovykh pidprijemstv [Council Directive 91/674/EEC of 19 December 1991 on concerning the annual reports and consolidated reports of the insurance companies]. *zakon2.rada.gov.ua*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_190 [in Ukrainian].

17. Dyrektyva 92/48/Yes [Directive 92/48/ECC]. *zakon2.rada.gov.ua*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_018 [in Ukrainian].
18. Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast) (Text with EEA relevance). *eur-lex.europa.eu*. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02009L0138-20140523&from=EN> [in English].
19. Vnukova, N.M., Achkasova, S.A., & Skoryk, I.V. (2013). Adaptatsiia vymoh Solvency II do umov funktsionuvannia strakhovoho rynku Ukrainy [Adaptation of the requirements of Solvency II to the functioning of the insurance market of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance Of Ukraine*, 9, 76–82 [in Ukrainian].
20. Reforma finansovoho sektoru Ukrainy [Reform of the financial sector of Ukraine]. (n.d.). *ukrreform.com*. URL: http://ukrreform.com/presentation_of_reform [in Ukrainian].
21. Stratehiia reformuvannia systemy zakhystu prav spozhyvachiv na rynkakh finansovykh posluh na 2012-2017 roky : Rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13.10.2012 № 867-r. [The strategy of reforming the system of consumer protection on financial services markets for 2012-2017 : the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 13.10.2012 № 867-R.]. *rada.gov.ua*. URL: www.rada.gov.ua [in Ukrainian].
22. Pro zatverdzhennia kontseptsii zaprovadzhennia prudentiinoho nahliadu za nebankivskymy finansovymy ustanovamy ta Prohramy rozvytku systemy prudentiinoho nahliadu za nebankivskymy finansovymy ustanovamy : Rozporiadzhennia Derzhfinposluh Ukrainy vid 15 lypnia 2010 № 585 [On approval of the concept of implementing prudential supervision for non-Bank financial institutions and the Program of development of the system of prudential supervision of non-Bank financial institutions : Regulation of the financial services Commission of Ukraine of July 15, 2010 № 585]. *finrep.kiev.ua*. URL: <http://finrep.kiev.ua/> [in Ukrainian].
23. Zabezpechennia platospromozhnosti strakhovykh kompanii ta yikh modernizatsiia na osnovi yevropeiskoho dosvidu [Ensuring the solvency of insurance companies and their modernization on the basis of European experience]. (n.d.). *naub.oa.edu.ua*. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2014/zabezpechennya-platospromozhnosti-strahovykh-kompanij-ta-jih-modernizatsiya-na-osnovi-jevropejskoho-dosvidu/> [in Ukrainian].
24. Kompleksne porivnialno-pravove doslidzhennia okremykh aspektiv rehuliuвання finansovykh posluh v Ukraini ta Yes [A comprehensive comparative study of certain aspects of the regulation of financial services in Ukraine and the EU]. (n.d.). *nbu.gov.ua*. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/fkd/2011_1/part1/4.pdf [in Ukrainian].
25. Solvency II. *www.pwc.com*. Retrieved from: http://www.pwc.com/gx/en/insurance/pdf/Solvency_finalproof4.pdf [in English].
26. Solvency II: Main Results of CEA's Impact Assessment. *www.insuranceeurope.eu*. URL: <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Publications/Solvency%20II%20Impact%20Assessment%20FINAL.pdf> [in English].
27. Barth M. Risk-Based Insurance Solvency Regulation in the U.S. Presented at World Bank Contractual Savings Conference Supervisory and Regulatory Issues in Private Pensions and Life Insurance. *info.worldbank.org* Retrieved from http://info.worldbank.org/etools/docs/library/157491/contractual2003/pdf/day1/ses3_barth.pdf [in English].
28. Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 07.03.1996 № 85/96-VR [On insurance: Law of Ukraine of 07.03.1996 № 85/96-VR]. *zakon2.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
29. Solvency II: 2014 standard formula exercise guidance notes. *lloyds.com*. URL: <http://www.lloyds.com/~media/Files/The%20Market/Operating%20at%20Lloyds/Solvency%20II/2014%20Quantitative/Solvency%20II%202013YE%20SF%20Guidance%20FINAL.pdf> [in English].

Н. Н. ВНУКОВА

доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой управления финансовыми услугами
Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця

АДАПТАЦИЯ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА СТРАХОВЫХ УСЛУГ С УЧЕТОМ НОРМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ЕС

В статье проанализированы направления адаптации нормативного регулирования рынка страховых услуг в соответствии с законодательными требованиями ЕС. Отмечено место пруденциального надзора в системе государственного регулирования страховой деятельности. Рассмотрены возможности внедрения требований к плате-

жеспособности страховых компаний Украины на основе Директивы ЕС Solvency II. Рассмотрен опыт других стран по внедрению пруденциального надзора. На основе SWOT-анализа установлено, что адаптация нормативного регулирования страхового рынка Украины к нормам ЕС станет стимулом для реализации потенциальных возможностей, создания стабильного национального законодательства, развития страхового рынка в соответствии с европейскими стандартами качества услуг.

Ключевые слова: адаптация нормативного регулирования, страховой рынок, нормы права ЕС, пруденциальные нормативы, Solvency II.

N. M. VNUKOVA

2nd PhD, Professor at the Department of Financial Services Management
of Simon Kuznets Kharkov National University of Economics

ADAPTATION OF THE REGULATION OF THE INSURANCE SERVICES WITH ACCEPTANCE OF THE EU LEGISLATION

Problem setting. Activation of European integration processes in the insurance market requires the reorganization of the national insurance market to provide insurers with the proper quality of services. The leading factor in safe insurance is the solvency of the insurer, which is marked by a balance between its assets and liabilities, which will be facilitated by the introduction of prudential norms according to EU regulatory standards.

Using prudential rules reduces supervisory burden on financial institutions. A promising task is to regulate the insurance market, taking into account the norms of the legislation of the EU countries. The issue of their adaptation to the functioning of the insurance services market in Ukraine remains open.

Target of research. The aim is theoretical substantiation and search of directions of adaptation of regulation of the insurance services to the norms of the legislation of the European Union.

Analysis of resent researches and publications. It is noted insufficient level of scientific research in the areas of adaptation of Ukrainian legislation in the field of insurance market to the norms of EU legislation. These are articles by R.Pukały, M.V.Mnicha, T.A.Govorushko and others.

Article's main body. The introduction of the conditions for the gradual integration of Ukraine into the EU market is stipulated by the Association Agreement between Ukraine and the EU. An analysis of the legal framework of the EU states that the EU has created modern criteria for regulating the insurance market in the following areas: insurance services, insurance mediation, insurance supervision, consumer protection, liquidation of insurance companies and their ability to pay. The introduction of prudential supervision is part of the overall supervisory system.

The transition to Solvency II is the transition to an economic, risk-based, regulatory model that includes requirements for managing the organization, current self-assessment of risks and financial security, internal control, audit, etc.

Conclusions and prospects for the development. Ukraine should gradually adapt its legislation regulating the insurance market to the requirements of the EU through the introduction of prudential supervision standards. The priority task of the insurers is to increase consumer confidence in financial services markets. Improving the protection of the rights of policyholders will have a positive impact on the overall economic situation in the state and will contribute to reducing the burden on public finances.

Keywords: adaptation of regulation, insurance market, EU law, prudential standards, Solvency II.